

2022–2030 M. VILNIAUS REGIONO PLĖTROS PLANO

PAŽANGOS PRIEMONĖS NR. LT011-03-01-02 „PASIRENGIMO KRIZĖMS IR EKSTREMALIOSIOMS SITUACIJOMS GERINIMAS“ PAGRINDIMO APRAŠAS

2026-06-26 Nr. RPP-24

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

Regiono plėtros uždavinys (-iai)	Pažangos priemone prisidedama prie regiono plėtros plane nustatyto uždavinio Nr. LT011-03-01 „Užtikrinti kokybiškas socialines paslaugas ir pasirengimą krizėms bei ekstremaliosioms situacijoms“ įgyvendinimo
---	--

II SKYRIUS SITUACIJOS ANALIZĖ IR SIEKIAMAS POKYTIS

Pažangos priemone sprendžiama regiono problema „Nepakankama socialinė įtrauktis“ ir jos priežastis „Gyventojų poreikių neatitinkančios socialinės paslaugos ir nepakankamas pasirengimas krizėms bei ekstremaliosioms situacijoms“. Intervencijų tikslas – stiprinti civilinę parengtį ir didinti savivaldybių galimybes užtikrinti geriamojo vandens tiekimą gyventojams. Tai sudarys prielaidas visuomenei funkcionuoti ir tęsti veiklą, esant krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms. Atsparumas grėsmėms, pasirengimas reaguoti ir valdyti rizikas, yra svarbūs aspektai siekiant sumažinti regiono pažeidžiamumą.

Su sprendžiama problema ir jos priežastimis tiesiogiai yra susijusios šios pagrindinės tikslinės grupės: gyventojai, savivaldybių institucijos ir įstaigos, savivaldybių valdomos įmonės, viešieji geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai. Atsižvelgiant į pasikeitusią saugumo situaciją regione, geopolitinį nestabilumą, išvystyta civilinės saugos infrastruktūra, saugus ir patikimas geriamojo vandens tiekimas yra būtini visuomenės stabilumui bei funkcionavimui.

Vertinant demografinės tendencijas (Vilniaus regione gyvena daugiau kaip trečdalis šalies gyventojų – siekia 0,9 mln., be to, gyventojų skaičius išlieka pakankamai stabilus ir yra linkęs augti*), matyti, kad poreikis stiprinti visuomenės pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms didėja ir būtinybė užtikrinti viešosios infrastruktūros atsparumą grėsmėms nemažėja. Regionas dėl savo geografinės padėties (pasienio regionas) susiduria su išskirtiniais iššūkiais, kurie kyla dėl geopolitinio nestabilumo (siena su šalimi agresore Baltarusija, taip pat Rusijos karas prieš Ukrainą). Vilniaus miestui – Lietuvos sostinei bei pasienio su Baltarusija savivaldybėms (Šalčininkų r., Švenčionių r. ir Vilniaus r.) kyla papildomų grėsmių gynybai ir saugumui užtikrinti, atitinkamai galimos grėsmės kyla ir kaimyninėms savivaldybėms. Visuomenės lūkesčiai ir šiuolaikinės grėsmės skatina investuoti į saugios aplinkos užtikrinimą: plėsti priedangų tinklą ir sukurti dvejopos paskirties infrastruktūrą, kai statiniai, įprastomis sąlygomis naudojami viešosioms paslaugoms teikti ar kitiems gyventojų poreikiams tenkinti, esant krizinei situacijai, naudojami gyventojams apsaugoti, taip pat vystyti infrastruktūrą, reikalingą saugoti būtinų priemonių atsargas (tokios infrastruktūros, kuri būtų tinkamai įrengta ir pritaikyta sandėliuoti, labai trūksta, o sukauptos atsargos krizių ir nelaimių atveju tampa pagrindiniu ištekliumi, garantuojančiu visuomenės išlikimą), didinti geriamojo vandens infrastruktūros saugumą, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų valdymo centrų

* Detalesnė analizė pateikta regiono plėtros plano dalyje „Vilniaus regiono esamos situacijos analizė“

apsaugą. Pažangos priemonės įgyvendinimo ir 5 metai po pažangos priemonės įgyvendinimo pabaigos laikotarpiui tikslinių grupių poreikiai išliks aktualūs (lemia demografinės tendencijos, ekonominė ir socialinė aplinka, geopolitinė situacija).

Civilinės saugos infrastruktūros išvystymo lygis Vilniaus regione yra žemas. Savivaldybės identifikavo, kad priedangų įrengimas nepakankamas, didžioji dalis nepritaikytos riboto judumo asmenims. Esamos priedangos daugiausia priskiriamos žemesnio atsparumo lygmeniui (trečiajam), trūksta priedangų, talpinančių daugiau nei 500 asmenų, be to, didžiąjai daliai priedangų reikalingas modernizavimas, techninės būklės gerinimas bei pritaikymas aktualiems civilinės saugos ir statybos techninių reglamentų reikalavimams. Gyventojų, kuriems neužtikrinta vieta iki 1 ar 2 lygio modernizuotose priedangose (tinkamos apsaugant gyventojus ilgiau nei 5 valandas), dalis (pagal bendrą skaičių) siekia 97 proc. (Vidaus reikalų ministerijos skaičiavimais, remiantis 2021 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenimis). Tai vienas iš žemiausių rodiklių tarp regionų, reiškiantis, kad tinkamai įrengtų priedangų pakanka vos 3 proc. gyventojų (Alytaus, Utenos, Marijampolės ir Tauragės regionuose situacija šiek tiek palankesnė – apsisaugoti galėtų iki 6 proc. gyventojų). Siekiant užtikrinti gyventojams trumpalaikę apsaugą nuo gyvybei ar sveikatai pavojingų veiksnių, kilus oro ar netiesioginio apšaudymo pavojui karinės agresijos metu, būtina investuoti į civilinės infrastruktūros plėtrą: spartinti investicijas į visuomeninės paskirties pastatuose ir statiniuose įrengiamas ar modernizuojamas priedangas, būtinųjų atsargų saugojimui skirtą infrastruktūrą.

Siekdami didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą, viešieji vandens tiekėjai rengia arba atnauja pagal pakeistus reikalavimus atitinkamus saugumo planus, tačiau 2025 metais šių planų įgyvendinimas ir finansavimas dar kėlė daug iššūkių. Vilniaus regione geriamojo vandens tiekimą 747 888 gyventojams užtikrina 270 vandenviečių (didžiausias skaičius šalyje, remiantis Vidaus reikalų ministerijos skaičiavimais), nemaža jų dalis nėra pilnai apsaugotos. Siekiant mažinti incidentų rizikas ir didinti infrastruktūros atsparumą, būtina investuoti į geriamojo vandens tiekimo užtikrinimo priemones, fiziškai apsaugant vandenvietes, gręžinius, vandens gerinimo įrenginius, vandens rezervuarus, geriamojo vandens siurbines, valdymo centrus. Vandentvarkos infrastruktūra laikytina vienu iš prioritetinių priešiškos veiklos taikinių, o geriamasis vanduo yra būtina sąlyga kasdieniams gyventojų poreikiams užtikrinti, sveikatos apsaugos sistemos veikimui, ekonomikos funkcionavimui ir visuomenės stabilumui palaikyti.

Atsižvelgiant į savivaldybių poreikį, regione planuojama investuoti į:

- priedangų įrengimą ir modernizavimą, didinant jų atsparumą ir pritaikymą riboto judumo asmenims (įskaitant įrangos, reikalingos energijai gaminti, kaupti, energijos srovei stiprinti, ir reikalingų baldų įsigijimą ir (ar) įrengimą); taip pat infrastruktūros, reikalingos saugoti (t. y. sandėliuoti) būtinų priemonių atsargas, įrengimą ar pritaikymą (sandėliavimo paskirties statinių statyba, įrengimas, esamų statinių, patalpų pritaikymas, mobilios infrastruktūros (pvz., konteinerių) įsigijimas, aprūpinimas sandėliavimo įranga ir kt.) – bus įrengta ir modernizuota 30 priedangų; sukurta infrastruktūra galės pasinaudoti beveik 10 tūkst. gyventojų (daugiafunkcės priedangos bus prieinamos beveik 9 tūkst. asmenų);

- saugumo planuose numatytų priemonių įgyvendinimą, skirtą geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros apsaugai ir viešųjų geriamojo vandens tiekėjų ir nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugai – planuojama įdiegti virš 460 priemonių, kurios saugos vandens tiekimo infrastruktūrą nuo sabotazo ir tyčinio užteršimo, taip užtikrinant geriamojo vandens kokybę ir apsaugą nuo taršos; investuos 6 viešieji geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai.

Įgyvendinant priemonės veiklas bus prisidedama prie 2022–2030 metų regionų plėtros programoje¹ nustatytų poveikio rodiklių siekimo:

- „Gyventojų, kuriems užtikrinta vieta priedangose, dalis | procentai“;
- „Gyventojų, aprūpinamų geriamojo vandens tiekimo paslaugomis, skaičius | asmenys“.

¹ Patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 713 „Dėl 2022–2030 metų Regionų plėtros programos patvirtinimo“

2014–2020 m. panaši priemonė regione planuojama nebuvo, todėl investicijos į pasienio regioną, siekiant stiprinti saugumą, atsparumą, išteklių valdymą, gebėjimą veiksmingai reaguoti, yra itin reikšmingos. Vilniaus miestui – Lietuvos sostinei, kyla papildomų grėsmių gynybai ir saugumui užtikrinti, todėl svarbu stiprinti pasirengimą veiksmingai reaguoti į ekstremalias situacijas. Dėl Vilniaus miesto įtakos galimos grėsmės kyla ir kaimyninėms savivaldybėms, todėl būtina į tai atsižvelgti siekiant saugumo ir atsparumo didinimo ir numatyti priemones, aktualias tiek Vilniaus miesto savivaldybei, tiek kitoms regiono savivaldybėms. Iš Valstybės gynimo fondo skiriamos investicijos priedangų įrengimui finansuoti nėra pakankamos ženkliam regiono poreikiui atliepti.

III SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMO TERITORIJA

Pažangos priemonės veiklų įgyvendinimo teritorija apima visas 8 regiono savivaldybes*:

- Elektrėnų
- Šalčininkų rajono
- Širvintų rajono
- Švenčionių rajono
- Trakų rajono
- Ukmergės rajono
- Vilniaus miesto
- Vilniaus rajono

* Poreikis yra identifikuotas regiono plėtros plane vertinant problemos mastą.

IV SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS VEIKLOS, PROJEKTŲ VYKDYTOJAI IR PARTNERIAI

Pažangos priemonės veiklos: civilinės parengties stiprinimas ir geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo didinimas. Veiklos pasirinktos įvertinus problemos „Nepakankama socialinė įtrauktis“ mastą, siekiant šalinti giluminę jos priežastį „Gyventojų poreikių neatitinkančios socialinės paslaugos ir nepakankamas pasirengimas krizėms bei ekstremaliosioms situacijoms“. Intervencijos nukreiptos civilinės saugos infrastruktūros vystymui ir vandenviečių apsaugos didinimui, siekiant gerinti regiono pasirengimą krizėms ir ekstremaliosioms situacijoms. Veiklų investicinės kryptys nustatytos atsižvelgiant į 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programoje numatomas intervencijas Sostinės regionui, skirtas civilinės infrastruktūros plėtrai ir vandens išteklių atsparumo didinimui, taip pat regioninių pažangos priemonių gairėse² nustatytus reikalavimus.

² Regioninės pažangos priemonės Nr. 01-004-10-04-01 (RE) „Stiprinti civilinę parengtį“ finansavimo gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2026 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. 1V-408 „Dėl Regioninės pažangos priemonės 01-004-10-04-01 (RE) „Stiprinti civilinę parengtį“ finansavimo gairių patvirtinimo“; Regioninės pažangos

Galimi pareiškėjai, projektų vykdytojai ir partneriai pasirinkti vadovaujantis regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėmis, atsižvelgiant į Vietos savivaldos įstatymo valstybės perduotas funkcijas (7 straipsnio 3 punktas – civilinė sauga), 55 straipsnio 2 punktą (vandens tiekimo, nuotekų valymo viešųjų paslaugų teikimas pavestas viešiesiems geriamojo vandens tiekėjams ir nuotekų tvarkytojams), taip pat įvertinus problemos mastą savivaldybėse:

- civilinės parengties stiprinimo veiklos pareiškėjais ir projektų vykdytojais gali būti savivaldybių administracijos, o partneriais gali būti juridiniai asmenys, kurių turtas planuojamas tvarkyti ir tvarkomas projekto lėšomis;

- geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo didinimo veiklos pareiškėjais ir projektų vykdytojais gali būti tik viešieji geriamojo vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, turintys geriamojo vandens tiekimo ir (arba) nuotekų tvarkymo licenciją, išduotą Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos, ir kuriems savivaldybės tarybos sprendimu savivaldybės viešojo geriamojo vandens tiekimo teritorijoje pavesta vykdyti viešąjį geriamojo vandens tiekimą ir (arba) nuotekų tvarkymą, o partneriais, sudarius jungtinės veiklos (partnerystės) sutartis, gali būti savivaldybių administracijos.

V SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PROJEKTŲ ATRANKA

Pažangos priemonės veiklų projektai atrenkami planavimo būdu, vadovaujantis Strateginio valdymo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“, 135.2 papunkčiu. Planavimo būdas pasirinktas įvertinus tai, kad projektais įgyvendinamos Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytos funkcijos ir veiklos, jie priskirtini savivaldybių institucijoms ir įstaigoms, jais tiesiogiai prisidedama prie regioninių pažangos priemonių Nr. 01-004-10-04-01 (RE) „Stiprinti civilinę parengtį“ ir Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ įgyvendinimo bei numatytų rezultatų pasiekimo.

VI SKYRIUS PAŽANGOS PRIEMONĖS PRISIDĖJIMAS PRIE HORIZONTALIŲJŲ PRINCIPŲ ĮGYVENDINIMO

Lentelė Nr. 1

Eil. Nr.	Horizontalieji principai (toliau – HP)	Informacija apie pažangos priemonės prisidėjimą prie HP
1.	Darnaus vystymosi	Įgyvendinant projektus bus prisidedama prie darnaus vystymosi, įskaitant reikšmingos žalos nedarymo principą, nedarant reikšmingos žalos aplinkos tikslams, nustatytiems 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui

priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2026 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. D1-111 „Dėl 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos aplinkos apsaugos ir klimato kaitos valdymo plėtros programos regioninės pažangos priemonės Nr. 02-001-06-07-03 (RE) „Didinti geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumą“ finansavimo gairių patvirtinimo“

		palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088, 17 straipsnyje. Prisidėjimas prie darnaus vystymosi principo įgyvendinimo bus pagrindžiamas projekto įgyvendinimo plane.
2.	Inovatyvumo (kūrybingumo)	Įgyvendinant pažangos priemonę nebus tiesiogiai prisidedama prie inovatyvumo (kūrybingumo) horizontaliojo principo įgyvendinimo.
3.	Lygių galimybių visiems	Įgyvendinant pažangos priemonę bus prisidedama prie lygių galimybių visiems įgyvendinimo: visiems asmenims, nepaisant jų lyties, tautybės, rasinės ar etninės kilmės, pilietybės, kalbos, religijos, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, negalios, sveikatos būklės, socialinės padėties, amžiaus, seksualinės orientacijos ar kitų bruožų, bus užtikrinamos vienodos teisės ir galimybės naudotis sukurta civilinės saugos infrastruktūra (užtikrinamas universalus dizaino reikalavimų įgyvendinimas) ir kokybišku, apsaugotu nuo taršos geriamuoju vandeniu.

VII SKYRIUS IŠANKSTINĖS SĄLYGOS

Pažangos priemonės įgyvendinimui 2022–2030 metų regionų plėtros programoje nustatyta ši išankstinė sąlyga, kai planuojama investuoti į geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo didinimą:

- Projekto veiklą atitiktis patvirtintiems Nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių saugumo planams, parengtiems vadovaujantis Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatymo 15 straipsnio 2 dalimi. Išankstinė sąlyga laikoma įvykdyta, jei parengtas ir patvirtintas nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbios įmonės saugumo planas. Ar išankstinė sąlyga įvykdyta, nustato administruojančioji institucija, vertindama projekto įgyvendinimo planą.

Investicijoms į civilinės parengties stiprinimą išankstinė sąlyga nenustatyta.

VIII SKYRIUS

PAŽANGOS PRIEMONĖS STEBĖSENOS RODIKLIAI

Pažangos priemonės stebėsenos rodikliai pasirinkti ir jų reikšmės nustatytos įvertinus savivaldybių pateiktus pasiūlymus dėl projektų įtraukimo į regiono plėtros planą, vadovaujantis regioninių pažangos priemonių finansavimo gairėmis.

Lentelė Nr. 2

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Civilinės parengties stiprinimas	P.S.2.1048	Naujos arba modernizuotos priedangos (skaičius)	16 687 495,47	10 012 497,27	0 (2026)	30 (2030)	Siektina rodiklio reikšmė nustatyta vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortelėje pateiktu paaiškinimu, įvertinus (susumavus) išankstinius duomenis apie planuojamų naujų arba modernizuoti priedangų skaičių pagal savivaldybių pateiktą informaciją.
	P.B.2.0029 (RCO 29)	Pastatytų arba renovuotų daugiafunkcių priedangų talpumas (asmenys)			0 (2026)	8 630 (2030)	Siektina rodiklio reikšmė nustatyta vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortelėje pateiktu paaiškinimu, įvertinus (susumavus) išankstinius duomenis apie planuojamų pastatyti arba renovuoti daugiafunkcių priedangų talpumą pagal savivaldybių pateiktą informaciją.

Pažangos priemonės veiklų produkto rodikliai							
Veiklos pavadinimas	Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Geriamojo vandens tiekimo infrastruktūros saugumo didinimas	P.S.2.1045	Įdiegtos vandenviečių, viešųjų geriamojo vandens tiekėjų, nuotekų tvarkytojų valdymo centrų apsaugos priemonės (skaičius)	6 085 493,28	5 781 218,61	0 (2026)	469 (2030)	Siektina rodiklio reikšmė nustatyta vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortelėje pateiktu paaiškinimu, įvertinus (susumavus) išankstinius duomenis apie planuojamas įdiegti apsaugos priemones pagal savivaldybių pateiktą informaciją.

Lentelė Nr. 3

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siekimos rodiklio reikšmės		Siekimos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
R.B.2.2096 (RCR 96)	Gyventojai, galintys pasinaudoti apsaugos nuo su klimatu nesusijusios gamtinio pavojaus rizikos ir nuo su žmogaus veikla susijusios rizikos priemonėmis (asmenys)	0 (2025)	16 687 495,47	10 012 497,27	0 (2026)	9 979 (2030)	Siektina rodiklio reikšmė nustatyta vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortelėje pateiktu paaiškinimu, įvertinus (susumavus) išankstinius duomenis apie gyventojus, kurie galės pasinaudoti apsaugos priemonėmis, pagal savivaldybių pateiktą informaciją.

Pažangos priemonės rezultato rodikliai							
Rodiklio kodas	Rodiklio pavadinimas, matavimo vienetas	Pradinė rodiklio reikšmė (metai)	Rodikliui pasiekti planuojama panaudoti pažangos lėšų suma, Eur		Siektingos rodiklio reikšmės		Siektingos rodiklio reikšmės nustatymo pagrindimas
			Iš viso	Iš jų ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir valstybės biudžeto lėšų suma	Tarpinė reikšmė (metai)	Galutinė reikšmė (metai)	
1	2	3	4	5	6	7	8
R.S.2.3055	Viešieji vandens tiekėjai ir nuotekų tvarkytojai, kurie investuoja į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, siekdami padidinti įmonių veiklos atsparumą (skaičius)	0 (2025)	6 085 493,28	5 781 218,61	0 (2026)	6 (2030)	Siektina rodiklio reikšmė nustatyta vadovaujantis stebėsenos rodiklio aprašymo kortelėje pateiktu paaiškinimu, įvertinus (susumavus) išankstinius duomenis apie viešuosius vandens tiekėjus ir nuotekų tvarkytojus, kurie investuos į saugaus vandens tiekimo užtikrinimo priemones, pagal savivaldybių pateiktą informaciją.

Vilniaus regiono plėtros tarybos
administracijos direktorius

(parašas)

Evaldas Gustas
(vardas ir pavardė)